

سهم راهبردهای مقابله ای والدین در پیش بینی خودکارآمدی تحصیلی دانش آموزان

میترا مصلحی جویباری^۱، یارعلی دوستی^۲، معصومه طیبی^۳، فاطمه مصلحی جویباری^۴

^۱ دکتری روانشناسی تربیتی، گروه روان شناسی، موسسه آموزش عالی فروردین، قائمشهر، ایران (نویسنده مسئول)

^۲ دکتری روانشناسی، گروه روان شناسی، موسسه آموزش عالی فروردین، قائمشهر، ایران.

^۳ کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، گروه روان شناسی، موسسه آموزش عالی فروردین، قائمشهر، ایران.

^۴ دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، گروه روان شناسی، موسسه آموزش عالی فروردین، قائمشهر، ایران.

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی سهم راهبردهای مقابله ای والدین در پیش بینی خودکارآمدی تحصیلی دانش آموزان دختر مقطع ابتدایی منطقه ۲ شهرستان بابل بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانش آموزان دختر مقطع ابتدایی منطقه ۲ شهرستان بابل در سال تحصیلی ۹۹-۹۸ طبق گزارش آموزش و پرورش به تعداد ۴۹۸ دانش آموز و والدین آنها (مادر) می باشد. از این جامعه ۲۱۴ نفر با استفاده از جدول کرجسی مورگان و نمونه گیری تصادفی چند مرحله ای به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. ابزار به کار رفته در این پژوهش عبارتند از: پرسشنامه راهبردهای مقابله ای لازاروس (۱۹۸۴) و پرسشنامه خودکارآمدی تحصیلی بندورا (۲۰۰۱). داده های بدست آمده توسط روشهای آمار توصیفی (جداول فراوانی، درصد، میانگین ها) و آمار استنباطی (آزمون ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون) با کمک نرم افزار (SPSS) مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهد گرفت. براساس تحلیل صورت گرفته مشخص گردیده شده که تمام متغیرها با یکدیگر ارتباط دارند و این ارتباط برای بیشتر متغیرها از نوع مثبت و مستقیم می باشد. نتایج پژوهش نشان داد که راهبردهای مقابله ای والدین توان پیش بینی خودکارآمدی تحصیلی دانش آموزان دختر را دارد. راهبردهای مقابله ای مثبت باعث کاهش تنیدگی می شود و والدین بهتر می توانند تنش ها، استرس، بی قرار و مشکلات روحی و روانی فرزندان خود را حل نمایند.

واژه های کلیدی: راهبردهای مقابله ای، خودکارآمدی تحصیلی، دانش آموزان دختر

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقدمه

خانواده از ارکان اصلی جامعه و یکی از طبیعی ترین گروه هایی است که می تواند نیازهای زیستی روانی و معنوی انسان برطرف کند. نقش و اهمیت خانواده در دوران مختلف رشد و تحول متفاوت است. این واحد اجتماعی مبدأ بروز عواطف انسانی و کانون صمیمانه ترین روابط و تعاملات بین فردی است. تحقیقات نشان می دهند که بین عملکرد مطلوب خانواده با خودپنداره، مسئولیت پذیری، گرایش مذهبی، پیشرفت تحصیلی و امید به آینده ارتباط مثبتی وجود دارد. خانواده که هسته اصلی جامعه را تشکیل می دهد و در شکل گیری شخصیت فرزندان نقش بسزایی دارد. سلامت روانی و اجتماعی فرزندان از وظایف اصلی والدین به شمار می رود که تحت تأثیر راهبردها و نگرش های والدین قرار دارد (رحیمی نژاد، ۱۳۹۳). هرگونه تغییر در زندگی فرزندان اعم از خوشایند و ناخوشایند مستلزم نوعی سازگاری مجدد است. روش های مقابله با تغییرات زندگی و تنش های حاصله از این تغییرات در افراد مختلف و برحسب موقعیت های گوناگون متفاوت است. راهبردهای مقابله مجموعه ای از تلاش های شناختی و رفتاری است که در جهت تعبیر و تفسیر و اصلاح یک وضعیت تنش زا به کار می رود و منجر به کاهش رنج ناشی از آن می شود. دو راهبرد اصلی مقابله عبارتند از: راهبردهای مقابله ای هیجان مدار و راهبردهای مقابله ای مسأله مدار. جکسون و همکاران در سال ۱۹۹۸ نیز بیان کردند که کیفیت ارتباط والد- کودک در بسیاری از عوامل سلامت روان، عزت نفس و راهبردهای سازگاری به کار برده شده توسط کودک نقش دارد. خودکارآمدی تحصیلی هم به نوعی عملکرد خانواده و راهبردهای والدین ارتباط دارد. خانواده به عنوان اولین کانون تربیتی کودک نقش بسزایی در رشد باورهای خودکارآمدی کودکان دارد. براساس آنچه بندورا معتقد بوده است می توان گفت که خودکارآمدی به شیوه های مختلف بر رشد و کارکرد شناختی افراد تأثیر فراوان می گذارد. او نشان داده است که باور دانش آموزان نسبت به خودکارآمدی شان می تواند به طور قابل توجهی بر یادگیری و انگیزش درونی آن ها و هم چنین موفقیت های تحصیلی آن ها تأثیر مستقیم داشته باشد (صیادی، ۱۳۹۷). باتوجه به مطالب گفته شده والدین نقش مهمی در رشد و تربیت فرزندان شان دارند، دانش آموزان در محیط خانه، مدرسه و اجتماع از والدین خود الگو برداری کرده و رفتارهای آن ها را سرلوحه رفتارهای خود قرار می دهند و در مواجهه با مشکلاتی که در محیط مختلف با آن روبرو می شوند طبق راهبردهای والدین عمل می کنند، اگر والدین به آنها سرسختی، کوشایی و جسور بودن را بیاموزند، در مقابل شرایط تنش زا عملکرد مناسبی نشان می دهند و در مقابل، دانش آموزانی که از طرف والدین سرکوب شدند در محیط های بزرگتر افرادی مضطرب و گوشه گیری هستند و ترس دلهره زیادی را تجربه می کنند (غضنفری و همکاران، ۱۳۹۵). جعفری و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی به مقایسه راهبردهای مقابله ای و سرسختی روان شناختی بین والدین کودکان سرطانی پاسخ دهنده مثبت و منفی به درمان پرداختند. نتایج شواهدی را

پیشنهاد می کند که راهبرد مقابله ای مسئله مدار و ویژگی شخصیتی سرسختی روان شناختی در والدین کودکان سرطانی پاسخ دهنده مثبت به درمان بالاتر از والدین کودکان سرطانی پاسخ دهنده منفی به درمان است. به عبارتی دیگر، راهبرد مقابله ای مسئله مدار و ویژگی سرسختی روان شناختی والدین می توانند در درمان کودک سرطانی آنان تاثیر مثبت داشته باشد. لذا پیشنهاد می شود در شروع فرآیند درمان کودکان سرطانی، نسبت به بهبود راهبرد مقابله ای مسئله مدار و ویژگی سرسختی روان شناختی والدین یا مراقبین کودک اقدام شود. توتونچی و همکاران (۱۳۹۱) به بررسی نقش واسطه گری خودپنداره برای کمالگرایی و سلامت روان در نوجوانان شهر شیراز پرداختند. نتایج این تحقیق حاکی از آن بود که خودپنداره نقش واسطه گری برای سلامت روان و کمالگرایی فرد دارد، بدین معنی که کمالگرایی مثبت فرد بر خودپنداره او اثر مثبت گذاشته در نتیجه خودپنداره مثبت او باعث بهبود سلامت روان می گردد و از طرف دیگر کمالگرایی منفی با اثر منفی که بر خودپنداره فرد می گذارد باعث منفی شدن خودپنداره او شده که این امر کاهش سلامت روان و افزایش مشکلات هیجانی فرد را موجب می شود. میکائیلی و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهشی به بررسی ارتباط خودپنداره و فرسودگی تحصیلی با عملکرد تحصیلی دانش آموزان دختر پرداختند. بر اساس نتایج رگرسیون چند متغیری بی علاقگی تحصیلی و خودپنداره تحصیلی به عنوان قویترین پیش بینهای عملکرد تحصیلی بودند. بنابراین با ایجاد علاقه در دانش آموزان به عنوان مثال طراحی و ارائه مطالب درسی، به صورت جذاب و همچنین هدایت آنها به رشته ای که علاقه دارند، و نیز ایجاد حس ارزشمندی در آنها می توان عملکرد تحصیلی دانش آموزان را بهبود بخشید. هیل ایل و همکاران (۲۰۱۴) در پژوهشی به عملکرد والدین با سلامت روان و پیشرفت تحصیل نوجوانان پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد بین عملکرد والدین با سلامت روان و پیشرفت تحصیلی رابطه معنی داری وجود دارد. بین مقیاس های عملکرد خانواده با اضطراب، افسردگی، ناسازگاری اجتماعی و شکایت جسمانی رابطه مستقیمی وجود دارد. براین اساس در این پژوهش به دنبال پاسخی به این پرسش هستیم که سهم راهبردهای مقابله ای والدین در پیش بینی خودکارآمدی تحصیلی چقدر است؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانش آموزان دختر مقطع ابتدایی منطقه ۲ شهرستان بابل در سال تحصیلی ۹۹-۹۸ طبق گزارش آموزش و پرورش به تعداد ۴۹۸ دانش آموز می باشد. در این پژوهش والدین (مادر) دانش آموزان هم در نظر گرفته شدند. از این جامعه ۲۱۴ نفر به استفاده از جدول کرجسی مورگان و نمونه گیری تصادفی چند مرحله ای به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. برای گزینش گروه نمونه، از روش نمونه گیری چند مرحله ای

استفاده شد. به این ترتیب که از تعداد مدارس منطقه ۲ شهرستان بابل که شامل ۷ مدرسه مقطع ابتدایی می باشد. از این ۷ مدرسه به صورت تصادفی ۳ مدرسه انتخاب و از هر مدرسه ۲ کلاس انتخاب شد. از این تعداد مدارس و کلاس ها ۲۱۴ دانش آموز به عنوان انتخاب شده و پرسشنامه ها در اختیار آن ها قرار گرفت. لازم به ذکر است بخاطر شیوع بیماری کووید ۱۹، پرسشنامه ها در فضای مجازی (واتساپ و برنامه آموزشی شاد) در اختیار دانش آموزان و والدین آنها (مادر) قرار گرفت. به منظور جمع آوری داده ها ابزار زیرگردآوری شده است :

الف) پرسشنامه راهبردهای مقابله ای لازاروس

پرسشنامه راهبردهای مقابله ای لازاروس ۶۶ گویه ای (۱۹۸۴) نمره گذاری این پرسشنامه به دو روش خام و نسبی صورت می گیرد. نمرات خام توصیف کننده تلاش مقابله ای برای هر یک از هشت نوع مقابله است و مجموع پاسخهای آزمودنی به مواد تشکیل دهنده مقیاس می باشد. نمرات نسبی، نسبت تلاشی که در هر نوع مقابله صورت گرفته را توصیف می کند. در هر دو روش نمره گذاری، افراد به هر ماده روی یک مقیاس چهار گزینه ای لیکرت پاسخ می دهند که بسامد هر راهبرد را به این شکل نشان می دهد: صفر نشانگر "بکار نبردم"، یک نشانگر "خیلی کم بکار بردم"، دو نشانگر "تا حدی بکار بردم" و سه نشانگر "به مقدار زیاد بکار بردم" است. لازاروس (۱۹۹۳) ثبات درونی زیرمقیاس ها را با استفاده از آلفای کرونباخ برای زیرمقیاس راهبردهای مسأله محور ۰/۶۶ و برای راهبردهای هیجان محور ۰/۷۹ گزارش داد. علیپور و همکاران (۱۳۸۹) نیز پایایی این آزمون را ۰/۸۵ گزارش داد.

پرسشنامه لازاروس در ایران بر روی نمونه ۷۵۰ نفر زوج میانسال و نمونه ۷۶۳ نفر دانش آموزان دوم و سوم دبیرستان هنجاریابی شده است. برای بررسی پایایی ضریب آلفای کرونباخ در مقیاس هایی از ۰/۶۱ تا ۰/۷۹ می باشد. روایی این پرسشنامه از نوع روایی سازه می باشد. روایی سازه ای این موضوع را بررسی می کند که آیا اجزای مقیاس مورد نظر توانایی تشکیل مقیاس را دارند یا برخی از آن ها نامرتبند. این نوع روایی اغلب روایی عاملی نیز نامیده می شود و دلیل آن نیز نحوه ی ارزیابی این نوع روایی با روش های تحلیل عاملی است. سازه ی نامناسب سازه ای است که توافق نظری در محتوای آن وجود ندارد علیپور و همکاران (۱۳۸۹).

ب) پرسشنامه خودکارآمدی تحصیلی بندورا

پرسشنامه خودکارآمدی توسط بندورا ساخته شده است که از ۲۵ گویه تشکیل شده است که به منظور سنجش میزان خودکارآمدی بکار می رود. نمره گذاری پرسشنامه بصورت لیکرت ۷ نقطه ای می باشد که برای گزینه های (غیر ممکن، بسیار سخت، سخت، کمی سخت، ساده، بسیار ساده و بیش از حد ساده) به ترتیب امتیازات ۱ تا ۷ در نظر گرفته می شود.

ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه خود کار آمدی بندورا توسط مرتضوی (۱۳۸۳) از مجموع داده های ایرانی (N= ۸۹۵) محاسبه شده ۰/۹۲ می باشد و نیز در تحقیقی که توسط (خاکسار، ۱۳۸۴، به نقل از صمدی، ۱۳۸۶) گزارش شده است ۰/۹۲ می باشد. ماورر و پییر (۱۹۹۸) بر اساس آلفای کرونباخ برای کل مقیاس (ASE) پایایی ۰/۸۰ را گزارش کردند روایی آن را نیز مطلوب دانستند. در پژوهش حاضر پایایی پرسش نامه نیز با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۸ به دست آمد و جهت روایی ابعاد از روایی وابسته به محتوا استفاده شد به این منظور که در هر ابعاد همبستگی سوالات ابعاد با نمره کل محاسبه شد. چون در ابعاد اغلب سوالات با نمره کل رابطه معنی دار داشتند، روایی محتوای ابعاد مورد تایید قرار گرفت. (به نقل از ولی خانی، ۱۳۹۰).

یافته ها

از مجموع ۲۱۴ نفر نمونه آماری، تعداد ۷۶ نفر از دانش آموزان مشغول تحصیل در مدارس غیرانتفاعی و ۱۳۵ نفر در مدارس دولتی می باشند. به عبارت دیگر ۳۶,۹۲ درصد غیرانتفاعی و ۶۳,۰۸ درصد دولتی می باشند. از مجموع ۲۱۴ نفر نمونه آماری، تعداد ۵۷ نفر از والدین بین بازه سی الی سی و پنج سال، ۷۳ نفر در بازه سی و پنج الی چهل سال، ۴۹ نفر چهل الی چهل و پنج سال، ۲۵ نفر بین چهل و پنج الی پنجاه سال و ۱۰ نفر بیش از پنجاه سال بودند.

برای نشان دادن نرمال و غیر نرمال بودن توزیع متغیرها از آزمون کولموگروف -اسمیرنوف (K-S) استفاده شده است

چون معیار تصمیم از ۵ درصد بزرگتر است بنابراین متغیرهای تحقیق از توزیع نرمال برخوردار بود.

تجزیه و تحلیل متغیر راهبردهای مقابله ای والدین با خودکارآمدی تحصیلی

فرض صفر: از روی راهبردهای مقابله ای والدین نمی توان خودکارآمدی تحصیلی دانش آموزان را پیش بینی کرد.

فرض یک: از روی راهبردهای مقابله ای والدین می توان خودکارآمدی تحصیلی دانش آموزان را پیش بینی کرد.

به منظور پاسخ به سوالات تحقیق از مدل رگرسیون استفاده شده است که جداول زیر نشان دهنده نتایج این تحلیل است.

جدول ۱- خروجی آزمون رگرسیون میان متغیر راهبردهای مقابله ای والدین با خودکارآمدی تحصیلی

مدل رگرسیون بین راهبردهای مقابله ای		SS	MS	Df	F	P	R	R ²	A.R ²
خودکارآمدی تحصیلی	رگرسیون	۰,۶۰۷	۰,۲۷	۱					
	باقیمانده	۴۳,۳۷۵	۰,۲۰۶	۲۱۲	۴,۰۰۲	۰,۰۱۸	۰,۱۶۹	۰,۰۲۸	۰,۰۰۰
	مجموع	۴۳,۹۸۲		۲۱۳					

نتایج تحلیل رگرسیون نشان می دهد میان دو متغیر راهبردهای مقابله ای والدین با خودکارآمدی تحصیلی ارتباط وجود دارد و از آنجایی که معیار تصمیم کوچکتر از ۰,۰۵ می باشد و نیز میزان R بزرگتر از ۰,۱ مابین متغیرها می باشد، می توان بیان داشت که فرضیه های مرتبط با این متغیر مورد تأیید می باشند. همچنین براین اساس می توان اذعان داشت که فرضیه آماری یک مورد تأیید و فرضیه صفر رد می گردد. ($F=4,002$ و $P<0,018$ و $R^2=0,028$)

بحث و نتیجه گیری

خانواده یک نظام طبیعی و اجتماعی است که افراد خواسته یا ناخواسته به آن وابسته اند و اولین کانونی است که فرد در آن احساس امنیت می کند و مورد پذیرش و حمایت قرار می گیرد. ساخت و فضای روانی خانواده، که ترکیب کلی و مجموعه روابط بین اعضای آن می باشد، هر کدام به گونه ای خاص عملکرد و رفتار فرد را در جهت رویارویی با مسائل و موانع و فشارهای روانی، اضطراب ها، ترس ها و سایر محرک های ناخوشایند تحت تأثیر قرار می دهند (توتونچی، ۱۳۹۱). والدین به عنوان قویترین اثرگذار بر فرزندان می باشد. همان گونه که والدین بر افراد خانواده اثر می گذارند، فرزندان نیز با ویژگی های شخصیتی و رفتاری خود، تأثیراتی را بر رفتار والدین بر جای می گذارند. از این رو خانواده ای موفق است که والدین آن راهبردهای درست و منطقی در برابر مشکلات و رفتارهای فرزندان به کار می گیرند. راهبردهای مقابله ای که والدین به کار می برند پیامدهای مثبت و منفی زیادی دارند که بستگی به، بکارگیری نوع راهبردهای مقابله ای دارد. پاسخ های مقابله ای ناکارآمد والدین به تنیدگی، فشارها و اضطراب فرزندان اثرات منفی و سازش نیافته ای بر روی تحول آنها دارد. راهبردهای مقابله ای مثبت باعث کاهش تنیدگی می شود و والدین بهتر می توانند تنش ها، استرس، بی قرار و مشکلات روحی و روانی فرزندان خود را حل نمایند (بشرپور، ۱۳۹۲). در سال های اخیر به نقشی که مقابله در تسهیل سازگاری و نیز قرار گرفتن در مقابل اثرات بالقوه زیان آور استرس دارد، توجه زیادی معطوف شده است. دراکثر شرایط استرس زا بکارگیری راهبردهای مشکل مدار سازگارانه تر از راهبردهای هیجان مدار می باشد. در نتایج فریدنبرگ ۲۰۱۱، راهبردهای مقابله ای تأثیر زیادی بر

بهداشت روانی دارد و زنان بیشتر از مردان از راهبردهای مقابله ای تفکر آرزومندانه، خودسرزنشگری جستجوی حمایت اجتماعی و گریز اجتناب استفاده می کنند و فرزندان این مادران به مراتب دارای سلامت روانی بهتری هستند (افشاری، ۱۳۸۹).

طبق فرضیه پژوهش از روی راهبردهای مقابله ای والدین می توان خودکارآمدی تحصیلی دانش آموزان را پیش بینی کرد. نتایج داده های آماری نشان داد که راهبردهای مقابله ای توان پیش بینی خودکارآمدی تحصیلی دانش آموزان را دارد. نتایج این پژوهش با نتایج محمدی (۱۳۹۷)، میرزایی و همکاران (۱۳۹۵) و لافاور (۲۰۱۷) همسو می باشد. راهبردهای والدین پیش بینی کننده جهت گیری هدف تسلطی و خودتنظیمی یادگیری و خودکارآمدی تحصیلی نوجوانان است. در واقع می توان گفت، در یک خانواده مطلوب تشویق مثبت و مداوم فرزندان به عنوان یک مولد برای پیشرفت تحصیلی باعث افزایش انگیزه پیشرفت تحصیلی در نوجوانان می شود. و در مقابل، وجود رویدادهای استرس بار زندگی، آمادگی ناکافی برای والد شدن و رفتارهای تنش زای والدین باعث ایجاد محیطی استرس آور برای فرزندان خواهد نمود و بر خودکارآمدی تحصیلی آنها تأثیر منفی دارد (محمدی و همکاران، ۱۳۹۷). از محدودیت های پژوهش می توان به این اشاره کرد که پژوهش در یک مقطع سنی و تحصیلی صورت گرفته و برای تعمیم دادن به جامعه گسترده تر باید حجم نمونه بیشتر در نظر گرفته شود. متغیرهایی مانند تعداد فرزندان کنترل نشده اند که ممکن است در رابطه بین متغیرهای اصلی پژوهش نقش واسطه ای داشته باشند. این مسأله در تعمیم نتایج اسلزام های خاص خود را به همراه دارد. عدم دسترسی کامل به نمونه آماری پژوهش. به علت بیماری واگیر دار کووید ۱۹، دسترسی به نمونه آماری امکان پذیر نبود، که بدین منظور از فضای مجازی استفاده شد.

والدین نقش مهمی در تربیت فرزندان دارند. بنابراین آرامش والدین در خانواده رکن اساسی به حساب می آید لذا پیشنهاد می شود که کلاس های مشاوره پیرامون نحوه شناخت بهترین راهبرد مقابله ای در تربیت فرزندان برای والدین برگزار شود تا سطح آگاهی والدین در تربیت فرزندان بالاتر رود. والدین، معلمان و مربیان با بکارگیری رفتارهای درست در مقابل هیجان ها و تنش های نوجوانان می توانند در بالا بردن سطح خودکارآمدی تحصیلی آنها سهم بسزایی داشته باشند.

منابع

افشاری، رامین (۱۳۸۹) بررسی رابطه راهبردهای مقابله ای و سلامت روان در مادران کودکان اوتیسم. مجله کودکان استثنایی، شماره ۳، صص ۱۶-۵

بشرپور، سجاد؛ عیسی زادگان، علی (۱۳۹۲) *مقایسه خودپنداره تحصیلی و اشتیاق به مدرسه در دانش آموزان مبتلا به*

ناتوانی یادگیری و عادی. مجله مطالعات آموزش و یادگیری. دوره پنجم. شماره دو، صص ۱۸-۱۰

توتونچی، مریم؛ سامانی، سیامک (۱۳۹۱) *نقش واسطه گری خودپنداره برای کمال گرایی و سلامت روان در نوجوانان*

شهر شیراز. مجله دانشگاه علوم پزشکی فسا. سال دوم شماره ۳، صص ۱۴-۵

جعفری، اصغر؛ حسام پور، فاطمه (۱۳۹۵) *مقایسه راهبردهای مقابله ای و سرسختی روانشناختی بین والدین کودکان*

سرطانی پاسخ دهنده مثبت و منفی به درمان. مجله علمی پژوهشی روانشناسی تربیتی، دوره بیست و چهارم، شماره ۶،

صص ۱۵-۲

رحیمی نژاد، عباس؛ پاک نژاد، محسن (۱۳۹۳) *رابطه عملکرد خانواده و نیازهای شناختی با سلامت روانی نوجوانان*.

فصلنامه خانواده پژوهی، سال دهم، شماره ۳۷، صص ۳۱-۱۵

صیادی، مهناز؛ وهابی، احمد، صیاد، سیروان (۱۳۹۷) *بررسی ارتباط انسجام خانواده با خودکارآمدی تحصیلی در*

دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان. فصلنامه پرستاری، دوره سوم، شماره اول، صص ۴۲-۱۸

غضنفری، فیروزه؛ قدم پور، عزت الله (۱۳۹۵) *بررسی رابطه راهبردهای مقابله ای و سلامت روانی در ساکنین شهر خرم*

آباد. فصلنامه اصول بهداشت روانی، شماره ۳۷، سال دهم، صص ۲۸-۱۹

محمدی، کوروش؛ رضایی، علی محمد؛ محمدی فر، محمدعلی (۱۳۹۷) *ارزیابی مدل ساختاری رابطه عملکرد خانواده و*

بدرفتاری والدین با پیشرفت تحصیلی فرزندان: نقش میانجی کفایت اجتماعی و خودکارآمدی تحصیلی. مجله ایرانی

آموزشی در امور پزشکی، شماره ۷، صص ۸۲-۶۱

-Lafavor T(2017). Predictors of Academic Success in 9-to 11-Year-Old Homeless Children: The Role of Executive Function, Social Competence, and Emotional Control. *The Journal of Early Adolescence*. 12(2): 50-7.